

Diari d'un llibreter - Shaun Bythell

D'ençà que el llibre està en perill de desaparició a causa d'una perillosa combinació de ginys electrònics, analfabetisme funcional i desídia del sector públic, han adquirit una certa atracció -entre kitsch i vintage- les històries sobre llibreries, biblioteques i clubs de lectura. En paral·lel, abunden perillosament els artistes plàstics que fan malbé llibres en escultures i performances, sovint a canvi d'una retribució no menyspreable. A les xarxes socials prolifera el subgènere que recull frases absurdes pronunciades en llibreries. Ja ho va escriure George Orwell: "Sempre hi ha pel carrer una gran quantitat de llunàtics no prou greus per ser internats, que tendeixen a gravitar cap a les llibreries." Totes aquestes tendències poden ajudar a entendre l'èxit del diari escrit per l'escocès Shaun Bythell, llibreter de vell.

El 2001, quan tenia trenta-un anys, Bythell va comprar la llibreria més gran d'Escòcia, The Book Shop, situada a Wigtown, un llogaret de mil habitants que de mica en mica ha acollit una comunitat de llibreries i allotja un festival anual de literatura. El diari està escrit de febrer de 2014 a febrer de 2015, quan la llibreria disposava d'un fons de 100.000 volums, dels quals 10.000 es podien adquirir per internet. Hi sovintegen les observacions econòmiques, socials i psicològiques, però resulten més estimulants els apunts sobre els empleats, la família, la parella, els clients i els veïns en general. La clau, però, no són els fets que conformen l'anecdotari, sinó el to bonhomios i alhora flegmàtic amb què està escrit, deutor de les narracions campestres de Jerome K. Jerome i Richmal Crompton. L'autor, tan irònic com reservat (ell mateix reconeix que té "incompetència emocional"), practica amb agudeses l'*understatement* i excel·leix a l'hora de descriure accions amb una selecció lèxica tan acurada que li permet prescindir de comentaris.

A mesura que avancem en la lectura de *Diari d'un llibreter* ens anem preguntant com es pot mantenir un negoci on les xifres de compra són molt més altes que les de venda, ja que s'inclouen sistemàticament les xifres. Malgrat ocurrències tan originals com la subscripció a cegues, aquest misteri no queda resolt, i el lector té la sensació que acaba de llegir literatura fantàstica o bé que l'autor s'ha oblidat d'esmentar un tiet ric i generós. Com tants altres oficis, el de llibreter de vell tendeix a ser absorbit per Amazon, igual com el saber lentament adquirit pels especialistes passa a ser accessible a l'instant a qualsevol usuari de Google. Per sort, de tant en tant s'esdevé algun intercanvi que val la pena consignar, com ara l'adquisició de mil llibres sobre teologia,

o l'increment d'una de les col·leccions més preades, els llibres sobre ferrocarrils, que a la seva llibreria arriben a 2.000 i es mantenen en moviment constant. Mereixen una menció especial els viatges amb furgoneta que fa l'autor per adquirir biblioteques de gent que ha mort, o que canvia de casa, o que necessita diners amb urgència, amb els quals entaula converses sobre els temes més diversos. Shaun Bythell calcula que cada any transporta unes quinze tones de llibres a pes de braços, de manera que no és estrany que acudeixi regularment a un metge de l'esquena.

Un dels atractius de *Diari d'un llibreter* és la galeria de retrats que ofereix, encapçalats pel de Nicky, l'empleada aficionada a desordenar volums i a rescatar menjar de les escombraries, les simpàtiques i/o descuidades becàries o el gat Captain, que viu -com el llibreter- en el pis de dalt de la botiga. Però el millor, de lluny, són els clients: regatejadors empedreïts, perseguïdors de l'impossible, autors de preguntes sense resposta i oradors incansables. Abunden els visitants que només aspiren a escalfar-se davant la llar de foc fullejant llibres que no compraran, o bé que demanen llibres que els deixen d'interessar tan bon punt el llibreter els localitza en una estanteria, o que esborren ells mateixos els preus dels llibres i hi afegeixen xifres mòdiques. Més d'un no entra a la botiga a comprar cap llibre sinó a estudiar futures compres en línia o a esplaiar-se sobre els seus gustos personals davant els dependents, que no poden fugir. No és estrany que Bythell acariciï la idea de comprar-se una gorra on s'hi pugui llegir "Se me'n refot". De fet, un dels millors retrats que ofereix el llibre és el d'ell mateix, botiguer discretíssim que de tant en tant es permet algun caprici, com quan va disparar amb una escopeta de perdigons contra un reproductor de Kindle. L'aparell, degudament emmarcat, és un dels elements més visitats de la llibreria.

Entre les nombroses anècdotes referides a visitants ocasionals, n'he seleccionat un parell. Una: "Se'n recorda de mi? Vaig comprar un llibre sobre bitlles fa cosa de cinc anys." Dues: "A les deu ha entrat el primer client, cridant 'En realitat no m'interessen, els llibres'; seguit de 'Deixi'm que li expliqui què en penso, de l'energia nuclear'. Entre les rareses de l'autor, destaca l'interès a col·leccionar respostes a la pregunta "Necessita una bossa?". Heus-ne aquí dues: "Probablement" i "Desesperadament".

Barrejats entre les saques enviades a correus, les lectures públiques, les citacions d'Orwell, les notes que es troba dins els llibres, els correus que intercanvia amb clients impertinents o les revisions de la furgoneta, Bythell hi intercala títols curiosos que troba a la llibreria: *Liquid Gold: The Lore and Logic of Using Urine to Grow Plants*, *A*

Guide to the Orthodox Jewish Way of Life for Healthcare Professionals o *The Reforming of Dangerous and Useless Horses*. Un dels avantatges de l'escassetat de clients és que li permet llegir en hores de feina.

Curiosament, els dies en què se celebra el festival de Wigtown no coincideixen amb les millors entrades del diari, tot i que, com que posa a disposició dels escriptors convidats el seu pis, les anècdotes literàries es multipliquen. Tanmateix, Bythell treu més partit de les minúcies quotidianes (les goteres, les jornades de pesca, les obres de millora, el pretendent de Nicky) que no pas dels autors famosos que visiten el poble. El lector de *Diari d'un llibreter* passa de pressa les pàgines d'actes culturals i es precipita cap a la brillant inanitat dels matins sense a penes clientela, el report de les malalties i les cartes de resposta a corresponents desvagats.

El llibre proveeix trucs que poden facilitar les vendes de llibres de segona mà, però s'orienta a qualsevol lector interessat en el que podríem anomenar "llegir per llegir". No sabia dir si l'humor de Bythell és anglès o escocès, però en tot cas procura somriures amables com només els proporcionen els llibres sense trama. L'autor es deixa endur per aquest diari com es pot deixar endur per les anades i vingudes a la plaça del poble, sense tensions ni pauses. El ritme de *Diari d'un llibreter* és com el d'una llibreria de vell, lent i elegant, amarat d'una calma que ja comencem a enyorar, igual com enyorem l'era del *slow reading*. L'editorial Viena s'ha especialitzat en aquests llibres que no atrapen violentament l'ànim del lector, sinó que l'atreuen amb la cordialitat dels vells coneguts, que no ens alteren però tampoc ens avorreixen. *Diari d'un llibreter* arriba traduït per Mar Vidal, que ha sabut trobar en català el to lànguid i distant de l'original,